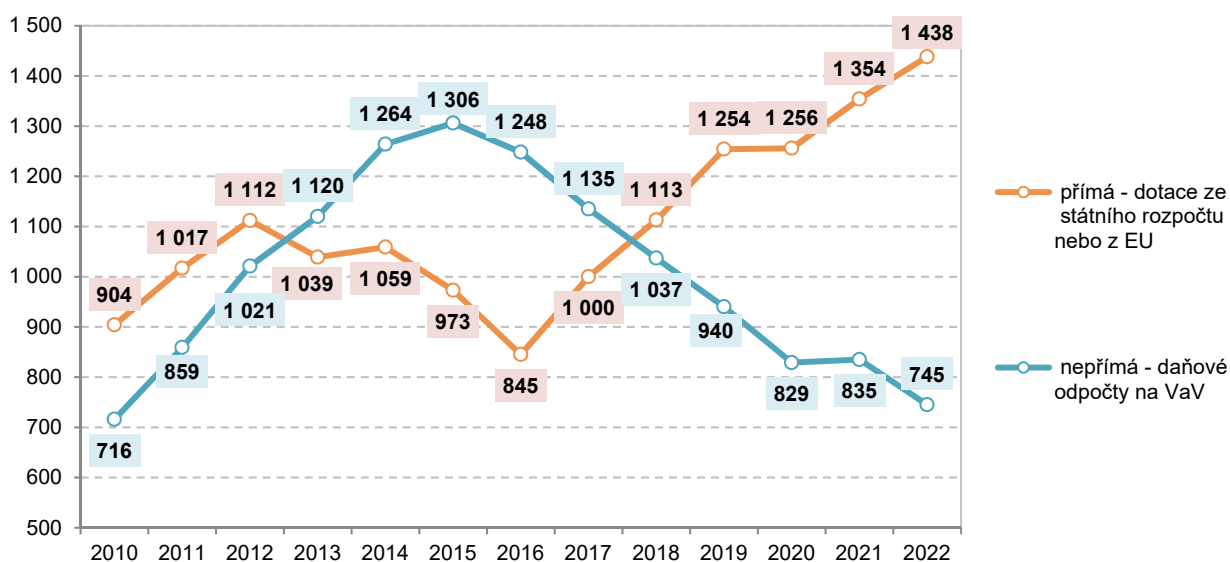

3.2 Celková veřejná podpora VaV v soukromých podnicích

3.2.1 Počet podniků využívajících veřejnou podporu na výzkum a vývoj

V roce 2022 využilo ať už přímou či nepřímou (daňovou) veřejnou podporu pro své VaV aktivity celkem 2 026 firem. Kromě 745 firem, které využily daňový odpočet na VaV, 1 438 soukromých podniků ve stejném roce získalo na VaV přímou podporu z veřejných zdrojů prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu či ze zdrojů EU. Podrobněji viz následující graf č. 19. V roce 2022 využilo jak přímou, tak nepřímou veřejnou podporu VaV 157 soukromých firem.

Graf 19: Počet soukromých podniků v Česku podle typu získané veřejné podpory na VaV

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

V letech 2013 až 2017 využívaly firmy v Česku více daňovou podporu než přímou prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu či ze zdrojů EU. V posledních pěti letech naopak převažují firmy, které čerpají na VaV přímé dotace. V roce 2022 jich bylo o 693 více než těch, které si za tento rok ve svém daňovém přiznání uplatnily daňový odpočet na VaV. Podrobněji viz graf č. 19.

Upozornění: Firma může daňový odpočet na VaV uplatnit pouze na projekty, na které nedostala přímou finanční podporu z veřejných zdrojů. Firma ale může zároveň využít jak přímou, tak i nepřímou podporu VaV, pokud je využije na rozdílné projekty.

Tab. 1 Soukromé podniky v Česku, které pro VaV získaly veřejnou podporu podle její formy

	Počet					% z podniků provádějících VaV				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Celkem	1 968	2 008	1 929	2 036	2 026	78%	77%	74%	75%	72%
Přímá celkem	1 113	1 254	1 256	1 354	1 438	44%	48%	48%	50%	51%
Domácí - dotace ze SR ČR	861	988	996	981	964	34%	38%	38%	36%	34%
Zahraniční - dotace z EU	379	401	374	487	601	15%	15%	14%	18%	21%
Nepřímá - daňové odpočty na VaV	1 037	940	829	835	745	41%	36%	32%	31%	26%

Pozn.: Údaje za celkem se nemusí rovnat součtu za jednotlivé druhy podpory – na různé projekty může firma využít různou podporu.

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Z celkového počtu 2 815 soukromých firem provádějících v Česku VaV (zdroj: Roční zjišťování VTR 5-01) si za rok 2022 uplatnila daňový odpočet na realizaci projektů VaV přibližně čtvrtina z nich (26 %), tj. výše zmíněných 745 firem. Přímou podporu z veřejných zdrojů prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu či ze zdrojů EU získalo v roce 2022 celkem 1 438 soukromých podniků, tj. 51 % z těch, co ve stejném roce

prováděly VaV. Celkem v roce 2022 využilo ať už přímou či nepřímou veřejnou podporu VaV 2 026 firem, tj. 72 % z těch co ve stejném roce tuto činnost prováděly. Podrobněji viz tabulka č. 1

Upozornění: Pokud srovnáváme počet soukromých firem, které za dané zdaňovací období využily daňový odpočet na VaV s celkovým počtem soukromých firem provádějících VaV v daném roce získaným z Ročního zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01, je nutno brát v potaz následující skutečnosti:

- podniky nemusí své výdaje na VaV uplatnit za dané zdaňovací období, ale mohou je v případě ztráty buď celé, nebo jejich část převést k uplatnění do dalších let (nejpozději však do 3 let od jejich vzniku);
- podniky nemohou využít daňovou podporu na stejné projekty, na které získaly přímou dotaci ze státního rozpočtu nebo ze zdrojů EU a
- za všechny podniky, které za dané zdaňovací období využily daňovou podporu VaV, nemusí být k dispozici potřebné údaje z Ročního zjišťování VTR 5-01.

Firmy v posledních letech nejčastěji využívají přímé dotace ze státního rozpočtu. Jde především o financování prostřednictvím dotačních programů administrovaných Ministerstvem průmyslu (TRIO¹ nebo Country for Future) nebo Technologickou agenturou ČR (programy THÉTA, TREND²). Tyto státní dotace v roce 2022 získalo 964 soukromých firem. Evropské prostředky na podporu podnikového VaV získalo 601 soukromých podniků. Financování VaV ze zdrojů EU zahrnuje především strukturální a investiční fondy. V případě podniků se na tom podílely operační programy VaVpl a PIK.

Z hlediska vlastnictví sledovaných soukromých firem získalo v roce 2022 přímou veřejnou podporu nebo využilo daňový odpočet na VaV 1 694 domácích firem ve srovnání s 332 firmami pod zahraniční kontrolou. Jestliže u domácích firem na nějakou formu veřejné podpory dosáhlo 76 % z celkového počtu soukromých domácích firem provádějících výzkum a vývoj v daném roce, v případě firem pod zahraniční kontrolou to bylo 56 %. Pokud jde rozložení těchto firem podle jejich velikosti, častěji dosáhnou na veřejnou podporu malé podniky než ty velké. Podrobné údaje nabízí následující tabulka č. 2.

Tab. 2 Podniky, které získaly jakoukoliv veřejnou podporu na VaV podle vlastnictví, velikosti a odvětví

	Počet			Struktura (celkem = 100 %)			Podíl (v %)*		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Celkem	1 929	2 036	2 026	100%	100%	100%	74%	75%	72%
soukromé podniky domácí	1 578	1 687	1 694	82%	83%	84%	78%	79%	76%
podniky pod zahraniční kontrolou	351	349	332	18%	17%	16%	60%	59%	56%
podle velikosti (počet zaměstnanců)									
malé podniky (0-49)	990	1 097	1 122	51%	54%	55%	82%	83%	81%
střední podniky (50-249)	599	606	590	31%	30%	29%	68%	68%	65%
velké podniky (250+)	340	333	314	18%	16%	15%	67%	64%	61%
podle odvětví (sekce CZ-NACE)									
Zpracovatelský průmysl (C)	919	937	917	48%	46%	45%	66%	66%	64%
Informační a komunikační činn. (J)	295	320	328	15%	16%	16%	80%	79%	76%
Profesní, vědecké a techn. činn. (M)	333	346	361	17%	17%	18%	85%	85%	82%
ostatní odvětví	382	433	420	20%	21%	21%	86%	89%	85%

* Podíl na celkovém počtu soukromých firem v dané skupině, které v daném roce prováděly výzkum a vývoj.

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Následující tabulka č. 3 pak uvádí podrobné údaje o tom, jakou formu veřejné podpory využily soukromé firmy pro svůj výzkum a vývoj v roce 2022 z hlediska jejich vlastnictví, velikosti a převažující ekonomické činnosti.

Podniky pod zahraniční kontrolou využívají více daňovou než přímou podporu VaV, u domácích podniků je tomu naopak. Daňovou podporu VaV v roce 2022 využilo 36 % zahraničních firem provádějících v Česku VaV, přímou podporu získalo 20 % těchto podniků. Stejně tak i velké podniky více využívají daňovou podporu

¹ Posláním programu TRIO (2016–2021) bylo podpořit aktivity v průmyslovém výzkumu a experimentálním vývoji, které budou využívat a dále rozvíjet potenciál v oblasti klíčových technologií (Key Enabling Technologies, dále jen „KETs“).

² Program TREND (2020–2027) má za cíl podpořit VaV projekty zaměřené na výrobní, digitální a kybernetické technologie. Jedná se o program MPO, který administruje Technologická agentura ČR.

VaV (208 firem v roce 2022) než dotace na VaV ze státního rozpočtu (119 firem) nebo ze zdrojů EU (64 firem). Malé a střední podniky pro své VaV činnosti preferují přímou podporu. Obdobné konstatování z hlediska sledovaných odvětvových sekcí platí i pro podniky v Profesionálních, vědeckých a technických činnostech (CZ-NACE M), kde v roce 2022 více než polovina firem provádějících VaV v roce 2022 využila přímou podporu ze státního rozpočtu. Daňovou podporu VaV pak využila pětina těchto podniků.

Tab. 3 Soukromé podniky, které v roce 2022 získaly danou formu veřejné podpory VaV

	Přímá podpora VaV ze státního rozpočtu ČR			Přímá podpora VaV ze zdrojů EU			Daňová podpora VaV		
	Počet	Celk=100	Podíl*	Počet	Celk=100	Podíl*	Počet	Celk=100	Podíl*
Celkem	964	100%	34%	601	100%	21%	745	100%	26%
soukromé podniky domácí	846	88%	38%	545	91%	25%	530	71%	24%
podniky pod zahraniční kontrolou	118	12%	20%	56	9%	9%	215	29%	36%
podle velikosti (počet zaměstnanců)									
malé podniky (0-49)	583	60%	42%	366	61%	26%	289	39%	21%
střední podniky (50-249)	262	27%	29%	171	28%	19%	248	33%	27%
velké podniky (250+)	119	12%	23%	64	11%	12%	208	28%	40%
podle odvětví (sekce CZ-NACE)									
Zpracovatelský průmysl (C)	351	36%	24%	287	48%	20%	426	57%	30%
Informační a komunikační činn. (J)	116	12%	27%	122	20%	28%	133	18%	31%
Profesní, vědecké a techn. činn. (M)	235	24%	53%	102	17%	23%	93	12%	21%
ostatní odvětví	262	27%	53%	90	15%	18%	93	12%	19%

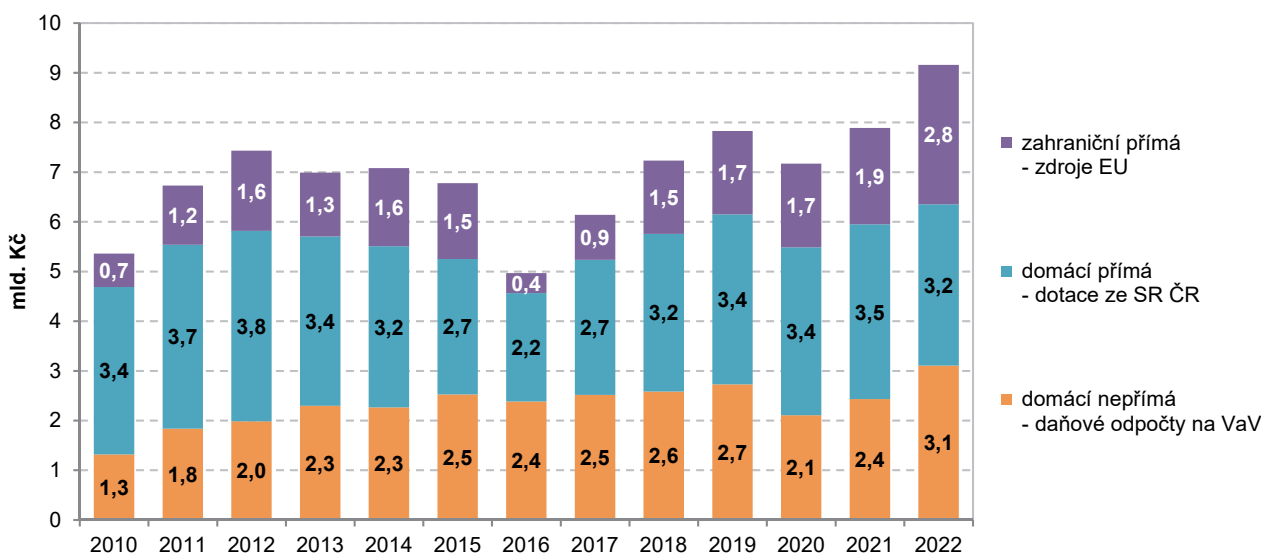
* Podíl na celkovém počtu soukromých firem v dané skupině, které podle údajů z ročního zjišťování VTR 5-01 prováděly VaV.

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

3.2.2 Veřejné výdaje na výzkum a vývoj prováděný v soukromých podnicích

Podniky financují svoji VaV činnost převážně z vlastních či jiných podnikových zdrojů. V roce 2022 se v Česku tyto zdroje podílely z 93 % na financování VaV prováděného v soukromých podnicích. V absolutním vyjádření se jednalo o částku 76,6 mld. Kč. Prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu či ze zdrojů EU soukromé firmy získaly zbylých 7 %, tj. 6,1 mld. Kč. Většina z těchto prostředků (3,2 mld. Kč) šla na vrub přímých dotací ze státního rozpočtu ČR. Stát tak financoval 3,9 % z celkových výdajů na VaV vynaložených v soukromých podnicích. Na financování podnikového výzkumu se podílí nezanedbatelnou částkou i veřejné zahraniční zdroje. Především se jedná o dotace Evropské Unie. V roce 2022 čerpaly soukromé podniky podporu z veřejných zahraničních zdrojů ve výši 2,8 mld. Kč, což tvořilo 3,4 % z jejich celkových výdajů na VaV. Podrobněji viz následující graf č. 20.

Graf 20: Veřejná podpora VaV v soukromých podnicích v Česku podle její formy (mld. Kč)

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Díky daňovým odpočtům na VaV ušetřily firmy v roce 2022 již několikrát zmíněných 3,1 mld. Kč. Spolu s přímou podporou ze státního rozpočtu nebo ze zdrojů EU tak získaly dohromady 9,2 mld. Kč. Oproti roku 2021 se výše celkové veřejné podpory VaV v soukromých podnicích zvýšila o 16 %, absolutně o 1,3 mld. Kč, a to především díky meziročnímu nárůstu daňové podpory VaV o 674 mil. Kč (28 %). Procentuálně stejně vzrostla i přímá podpora podnikového VaV financovaná ze zdrojů EU, když v roce 2022 získaly soukromé podniky na VaV z evropských dotací meziročně o téměř polovinu (864 mil. Kč) více finančních prostředků. Přímá veřejná podpora ze státního rozpočtu se meziročně snížila o 270 mil. Kč.

Tab. 4 Veřejná podpora výzkumu a vývoje v soukromých podnicích v Česku podle její formy

	Mil. Kč			Struktura (celkem = 100 %)			Podíl na výdajích na VaV v soukromých podnicích		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Celkem	7 170	7 888	9 156	100%	100%	100%	10,8%	10,7%	11,1%
Přímá podpora celkem	5 066	5 457	6 052	71%	69%	66%	7,6%	7,4%	7,3%
Domácí - dotace ze SR ČR	3 381	3 518	3 248	47%	45%	35%	5,1%	4,8%	3,9%
Zahraniční - dotace z EU	1 685	1 939	2 803	23%	25%	31%	2,5%	2,6%	3,4%
Nepřímá - daňové odpočty na VaV	2 105	2 430	3 104	29%	31%	34%	3,2%	3,3%	3,8%

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

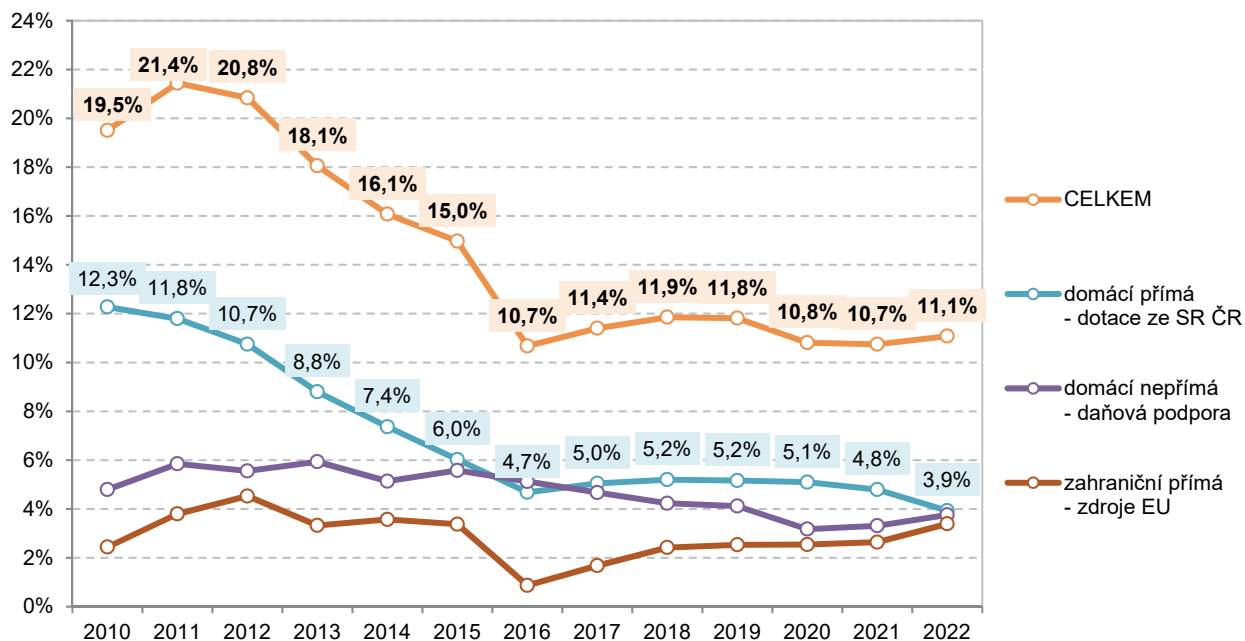
Pokud se podíváme na delší časový úsek, zjistíme, že v letech 2010 až 2022 bylo na VaV v soukromých podnicích ze státního rozpočtu či ze zdrojů EU vynaloženo ve formě přímých dotací celkem 61 mld. Kč. Díky daňovým odpočtům na VaV soukromé firmy ušetřily v tomto období dalších 31 mld. Kč a dohromady tak činila veřejná podpora VaV prováděného v soukromých podnicích 92 mld. Kč. Pokud tuto částku, vztáhneme k celkovým výdajům za VaV v soukromých firmách v tomto období, které činily 672 mld. Kč, zjistíme, že prostřednictvím přímé a nepřímé veřejné podpory VaV bylo financováno 14 % nákladů na jejich VaV činnosti. V roce 2022 dosáhl tento podíl 11,1 %. Nejvyšší pak byl v letech 2010 až 2012, kdy se pohyboval kolem 20 %.

Upozornění: Pokud srovnáváme výši odečtů výdajů na VaV uplatněných v rámci daňových příznání za daný rok (resp. od ní odvozenou výši daňové podpory na VaV) s celkovými výdaji vynaloženými na VaV v soukromých podnicích získanými z Ročního zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01, je nutno brát v potaz následující skutečnosti:

- podniky nemusí své výdaje na VaV uplatnit za dané zdaňovací období, ale mohou je v případě ztráty buď celé, nebo jejich část převést k uplatnění do dalších let (nejpozději však do 3 let od jejich vzniku);
- podniky nemohou využít daňovou podporu na stejné projekty, na které získaly přímou dotaci ze státního rozpočtu nebo ze zdrojů EU (podrobněji viz kapitola 3.2.1);
- v rámci daňové podpory na VaV se uplatňují pouze neinvestiční (běžné) výdaje, celkové výdaje na VaV sledované v rámci zjišťování VTR 5-01 obsahují i investiční (kapitálové) výdaje na VaV;
- vymezení činností spadajících pod VaV v rámci daňové podpory a tím i souvisejících výdajů uvedených v příslušném pokynu Ministerstva financí není zcela totožné s vymezením VaV uvedeném ve Frascati manuálu z roku 2015, podle kterého se řídí statistické zjišťování VTR 5-01 a
- za všechny subjekty, které v daném roce využily daňovou podporu VaV, nemusí být k dispozici potřebné údaje ze zjišťování VTR 5-01.

Podíl přímé domácí veřejné podpory na financování VaV v soukromých podnicích dosáhl svého vrcholu v roce 2010 a 2011, kdy činil 12 %. Od roku 2012 došlo k poklesu těchto dotací jak v absolutním, tak i v podílovém vyjádření. V roce 2016 získaly soukromé firmy ze státního rozpočtu na VaV 2,2 mld. Kč a došlo tak dokonce k vyrovnání podílů přímé (rozpočtové) a nepřímé (daňové) podpory VaV. V období 2016 až 2021 se podíl podpory ze státního rozpočtu na celkových výdajích na VaV v soukromých podnicích zásadně neměnil a pohyboval se kolem 5 %. V roce 2022 podíl poklesl na 3,9 % a téměř se vyrovnal podílu daňové podpory VaV (3,8 %). Podrobněji viz následující graf č. 21.

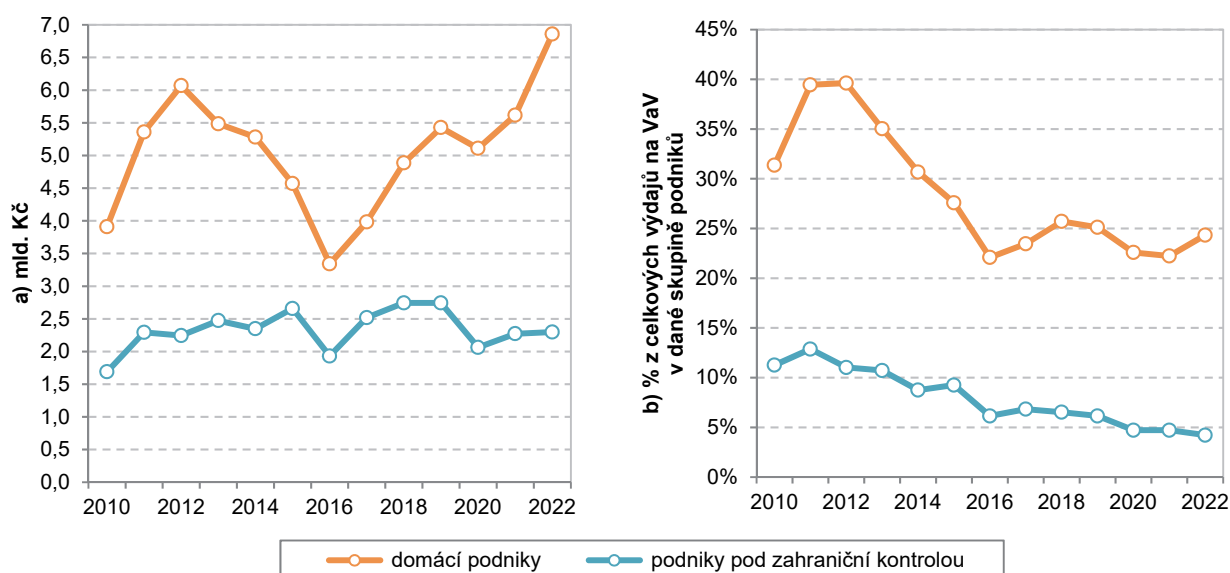
Graf 21: Podíl veřejných zdrojů na financování VaV v soukromých podnicích v Česku (v %)

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Soukromé domácí podniky získaly v roce 2022 z veřejných zdrojů, ať už prostřednictvím přímé či daňové podpory, na VaV celkem 6,9 mld. Kč. Jedná se o 3krát (o 4,6 mld. Kč) vyšší částku, než jakou z tohoto zdroje získaly firmy pod zahraniční kontrolou. Do domácích soukromých firem tedy putovalo 75 % z celkových veřejných zdrojů určených na podporu VaV prováděného v soukromých podnicích. Tento rozdíl je způsoben především tím, že domácí podniky daleko častěji a ve větší míře využívají přímé dotace na VaV ze státního rozpočtu ČR než firmy pod zahraniční kontrolou. Významnou roli zde hraje i vyšší zastoupení malých a středních podniků.

Graf 22: Celková veřejná podpora VaV v soukromých podnicích v Česku podle jejich vlastnictví

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Veřejné zdroje se v roce 2022 na financování VaV v domácích soukromých firmách podílely z 24 %. V letech 2011 a 2012 to bylo přibližně z jedné třetiny. U firem pod zahraniční kontrolou se přímá a nepřímá veřejná

podpora na financování VaV v roce 2022 podílela pouze 4 %. I v jejich případě byl tento podíl nejvyšší v letech 2011 až 2012, a to nad 10 %.

Míra zastoupení jednotlivých typů veřejné podpory je odlišná nejen v závislosti na vlastnictví sledovaných podniků, ale i na jejich velikosti. Soukromé domácí podniky v této oblasti častěji spoléhají na přímou podporu ze státního rozpočtu ČR nebo ze zdrojů EU než na daňové pobídky. V roce 2022 se přímá podpora podílela ze 77 % na celkových veřejných zdrojích využitých k financování VaV. Výrazněji tento způsob podpory využívají malé a střední firmy, které jen v minimální míře uplatňují daňovou podporu VaV.

Tab. 5 Veřejná podpora VaV v soukromých podnicích podle její formy v roce 2022

	Přímá podpora VaV ze státního rozpočtu ČR				Přímá podpora VaV ze zdrojů EU				Daňová podpora VaV			
	mil. Kč	celkem =100	% ¹⁾	% ²⁾	mil. Kč	celkem =100	% ¹⁾	% ²⁾	mil. Kč	celkem =100	% ¹⁾	% ²⁾
Celkem	3 248	100%	35%	3,9%	2 803	100%	31%	3,4%	3 104	100%	34%	3,8%
domácí	2 807	86%	41%	10,0%	2 452	87%	36%	8,7%	1 600	52%	23%	5,7%
zahraniční	442	14%	19%	0,8%	351	13%	15%	0,6%	1 504	48%	65%	2,8%
podle velikosti												
malé podniky	1 388	43%	46%	15,2%	1 417	51%	47%	15,6%	193	6%	6%	2,1%
střední podniky	1 431	44%	53%	9,0%	855	31%	32%	5,4%	415	13%	15%	2,6%
velké podniky	430	13%	12%	0,7%	531	19%	15%	0,9%	2 496	80%	72%	4,3%
Sekce CZ-NACE												
Zprac. průmysl (C)	996	31%	22%	2,3%	1 318	47%	29%	3,1%	2 175	70%	48%	5,1%
ICT (J)	383	12%	26%	1,8%	650	23%	44%	3,1%	437	14%	30%	2,1%
Prof., V&T (M)	1 395	43%	67%	10,6%	422	15%	20%	3,2%	262	8%	13%	2,0%
ostatní	475	15%	42%	8,5%	414	15%	37%	7,4%	230	7%	21%	4,1%

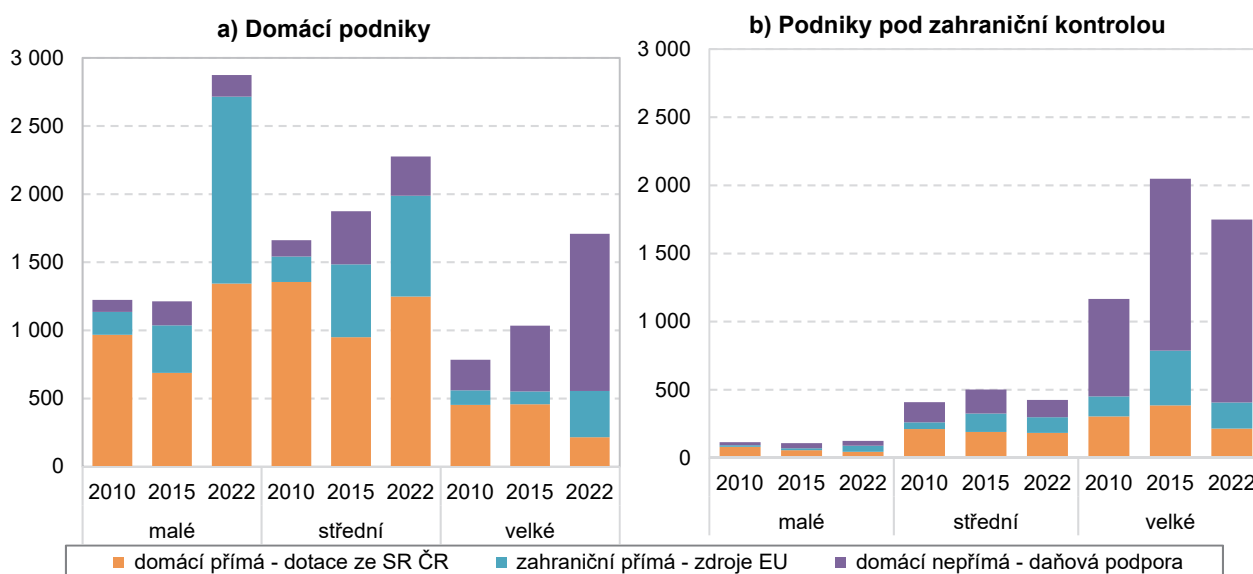
1) Podíl na celkové veřejné podpoře VaV v dané skupině podniků

2) Podíl na výdajích na VaV v dané skupině podniků

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Naopak firmy pod zahraniční kontrolou, pokud ovšem využívají při financování své VaV činnosti veřejné zdroje, sahají mnohem častěji po daňové podpoře VaV. V roce 2022 se u nich daňová podpora VaV podílela na celkových veřejných zdrojích využitých na financování VaV z 65 %. U velkých podniků byl tento podíl dokonce 77 %. Ovšem i u firem pod zahraniční kontrolou malé a střední podniky využívají více přímé veřejné dotace na VaV než daňovou podporu. V souhrnu ale uplatňují daňově výrazně menší objem výdajů na VaV.

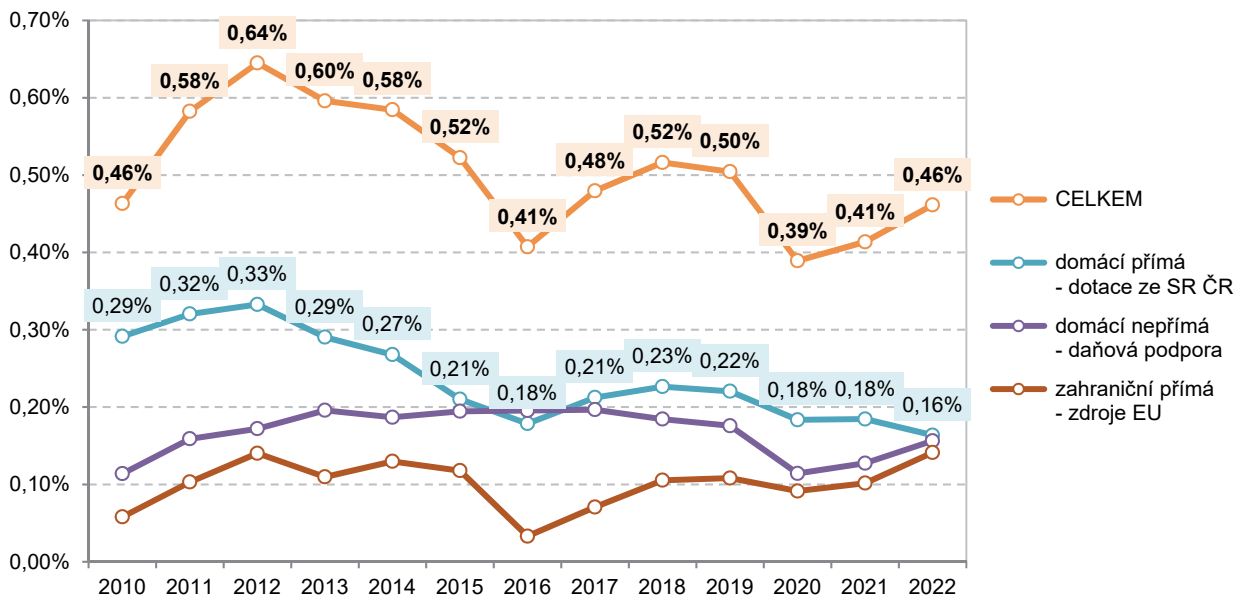
Graf 23: Financování VaV v soukromých podnicích podle jejich vlastnictví, velikosti a typu veřejné podpory v letech 2010, 2015 a 2022 (mil. Kč)

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Graf č. 24 ukazuje podíl celkové veřejné podpory VaV v soukromých podnicích na výdajích státního rozpočtu celkem. V roce 2022 dosáhl tento podíl 0,46 %. Nejvyššího podílu bylo dosaženo v roce 2012, a to 0,64 %. V roce 2022 došlo k vyrovnání podílů všech forem veřejné podpory VaV. Pokud bychom od této celkové veřejné podpory odečetli financování ze zdrojů EU, tak se v roce 2022 celková domácí veřejná podpora VaV v soukromých podnicích podílela 0,32 % na celkových výdajích ze státního rozpočtu ČR. Opět nejvyšší byl tento podíl v roce 2012, a to 0,57 %. Podíl daňové podpory VaV na výdajích státního rozpočtu dosáhl v roce 2022 hodnoty 0,16 %. V období 2013 až 2019 se tento podíl pohyboval na úrovni 0,20 %.

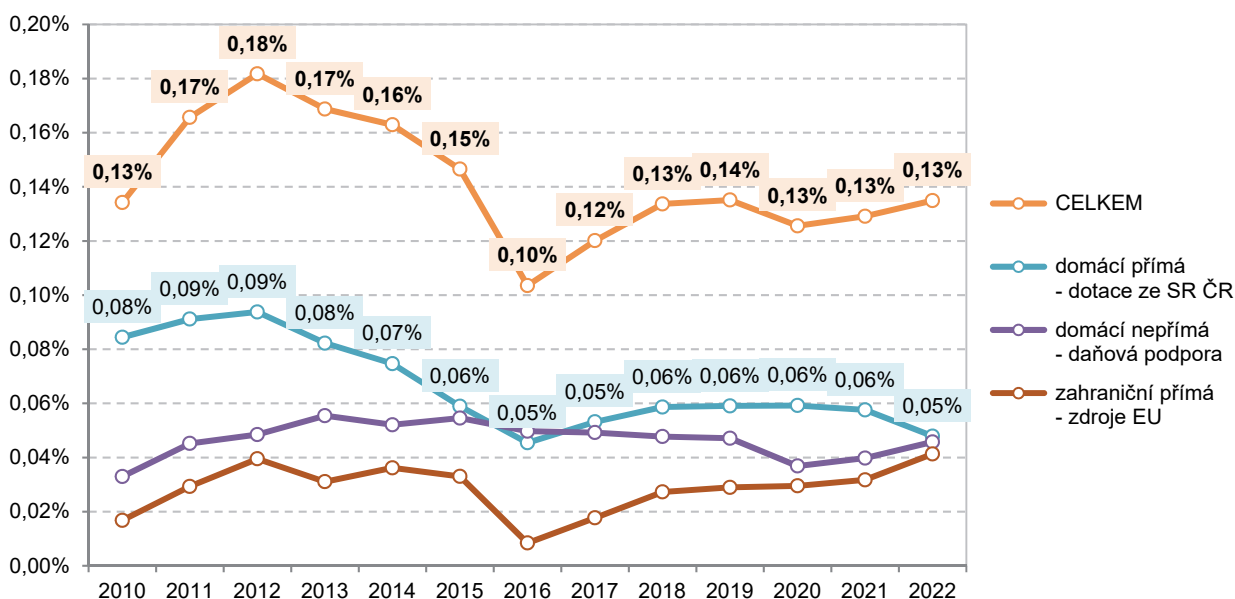
Graf 24: Podíl veřejné podpory VaV v soukromých podnicích na výdajích státního rozpočtu celkem (%)

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Celkový objem veřejné podpory VaV, na niž dosáhly soukromé podniky v roce 2022, odpovídal podílu 0,13 % hrubého domácího produktu (dále HDP). Stejně tomu bylo i v předchozích dvou letech. V případě přímé (rozpočtové) podpory VaV i daňové podpory VaV podíl dosáhl shodně 0,05 %.

Graf 25: Financování VaV v soukromých podnicích v Česku z veřejných zdrojů jako podíl na HDP

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ - Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01

